

Հավելված

Հաստատված է
Հայաստանի Հանրապետության
Կենտրոնական բանկի խորհրդի
28.11.2023 թ. թիվ 206 Ա որոշմամբ

**ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳՐԻ
ԿԱՏԱՐՄԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ
(2022 թվականի 4-րդ եռամսյակ - 2023 թվականի 3-րդ եռամսյակ)**

2022 թվականի 4-րդ եռամսյակից մինչև 2023 թվականի 3-րդ եռամսյակն ընկած ժամանակահատվածում ՀՀ-ում գնաճային միջավայրն էականորեն մեղմվել է: Դրան հիմնականում նպաստել է արտաքին հատվածից փոխանցվող գնաճային ազդեցությունների թուլացումը, ինչպես նաև ԿԲ-ի կողմից իրականացվող դրամավարկային քաղաքականությունը: Մասնավորապես, 2022 թ. վերջից միջազգային ապրանքահումքային շուկաներում արձանագրվել է պարենի և էներգակիրների գների էական նվազում՝ հիմնականում պայմանավորված առաջատար երկրների ԿԲ-ների իրականացրած զսպողական դրամավարկային քաղաքականությամբ:

Ելնելով դեռևս պահպանվող բարձր գնաճային սպասումներից և առկա գնաճային ռիսկերի կառավարման անհրաժեշտությունից՝ ՀՀ ԿԲ-ն 2022 թ. չորրորդ եռամսյակում շարունակել է վարել դրամավարկային պայմանների խստացման քաղաքականություն՝ բարձրացնելով քաղաքականության փոկոսադրույքը, ընդհանուր առմամբ, 0.75 փոկոսային կետով: 2023 թ. առաջին կիսամյակում՝ մինչև հունիս, հաշվի առնելով մի կողմից՝ զգալիորեն դանդաղող 12-ամսյա գնաճը, իսկ մյուս կողմից՝ դեռևս պահպանվող բարձր պահանջարկի և գնաճային սպասումների գործոնները, ԿԲ-ն քաղաքականության փոկոսադրույքը թողել է անփոփոխ: Հունիս-սեպտեմբեր ժամանակահատվածում, արտաքին հատվածից գնանկումային ազդեցությունների փոխանցման պայմաններում գնաճի արագ տեմպերով նվազման և ներքին տնտեսությունում գնաճային գործոնների որոշակի չեզոքացման պարագայում, ԿԲ-ն թուլացրել է դրամավարկային պայմանները՝ իջեցնելով քաղաքականության փոկոսադրույքը, ընդհանուր առմամբ, 1.0 փոկոսային կետով:

Արդյունքում՝ արտաքին հատվածից փոխանցվող գնանկումային ազդեցությունների և ԿԲ-ի կողմից իրականացված զսպողական դրամավարկային քաղաքականության ազդեցությամբ հաշվետու ժամանակահատվածում թե՛ ընդհանուր և թե՛ բնականոն գնաճը արագ տեմպերով նվազել է: Այսպես՝ 12-ամսյա գնաճը հաշվետու ժամանակահատվածում նվազել է մոտ 10 փոկոսային կետով և 2023 թ. սեպտեմբերի վերջին կազմել է 0.1%: Այնուամենայնիվ, դիտարկվող ժամանակահատվածում, ՀՀ-ում պահպանվող բարձր պահանջարկի և գնաճային սպասումների պայմաններում, ծառայությունների և որոշ ապրանքների գնաճը ճշգրտվել է համեմատաբար դանդաղ տեմպերով:

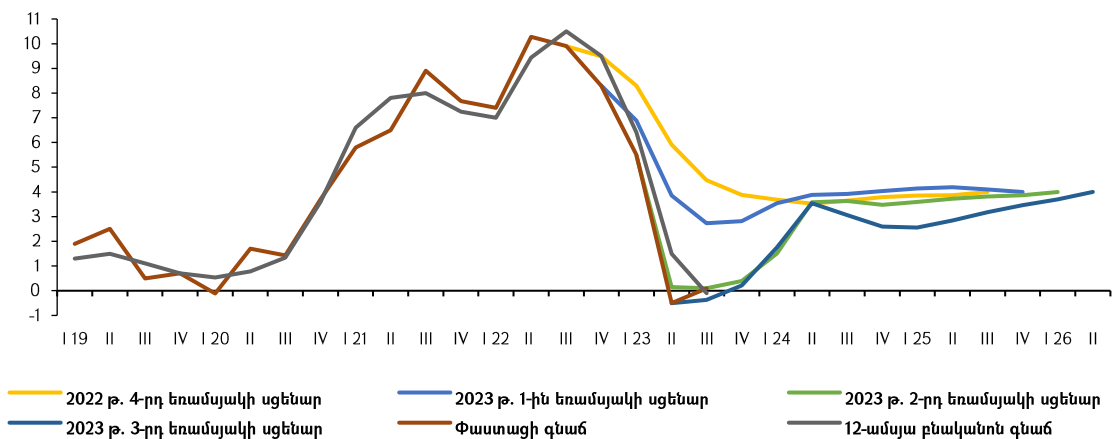
1. ԴՐԱՄԱՎԱՐԿԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱՀԱՏՎԱԾՈՒՄ

2022 թ. 4-րդ եռամսյակի ծրագրում ներկայացված սցենարի հիմնական դատողությունների համաձայն՝ բարձր գնաճային միջավայրը և գնաճային սպասումներն առաջիկա կարճաժամկետ հատվածում պահպանվելու էին՝ պայմանավորված արտաքին շուկաներից փոխանցվող գնաճային ազդեցություններով և միջազգային այցելուների ու ֆինանսական միջոցների սպասվող մեծ ներհոսքի պայմաններում ՀՀ տնտեսությունում ձևավորվող բարձր պահանջարկով: Միաժամանակ, գնահատվում էր, որ միջնաժամկետում համաշխարհային գնաճային երկույթների և արտաքին պահանջարկի ազդեցությունները ՀՀ դրամի շարունակական արժևորման պարագայում կթուլանային և ՀՀ ԿԲ-ի կողմից իրականացվող զսպողական դրամավարկային քաղաքականության ազդեցության հետ մեկտեղ կնպաստեին գնաճի նվազմանը՝ 2023 թ. երկրորդ կիսամյակից այն կայունացնելով նպատակային 4% ցուցանիշի շուրջ:

Հաշվետու ժամանակահատվածում 12-ամսյա գնաճը նվազել է սպասվածից ավելի արագ տեմպերով, ինչը հիմնականում պայմանավորվել է արտաքին հատվածից գնաճային ազդեցությունների արագ և էական թուլացմամբ, ինչպես նաև դրամի շարունակական արժևորման ազդեցությունների դրսևորմամբ: Այդ իրավիճակում յուրաքանչյուր հաջորդող եռամսյակի գնահատականներում գնաճի նախանշվող ուղեգիծը կարճաժամկետ հատվածի համար զգալիորեն ճշգրտվել է դեպի ներքև:

Գրաֆիկ 1

Դիտարկվող ժամանակահատվածում 12-ամսյա գնաճը ցուցաբերել է կտրուկ նվազող վարքագիծ, ինչից ելնելով, յուրաքանչյուր հաջորդող եռամսյակի կարճաժամկետ գնահատականը զգալիորեն վերանայվել է ներքևի ուղղությամբ

Հաշվետու ժամանակահատվածի մակրոտնտեսական փաստացի զարգացումների համաձայն՝ համաշխարհային տնտեսությունում և ՀՀ հիմնական գործընկեր երկրներում պահպանվել են տնտեսական ակտիվության տեմպերի դանդաղման միտումները, ինչը հիմնականում պայմանավորվել է շարունակվող ռուս-ուկրաինական

հակամարտության և Ռուսաստանի նկատմամբ կիրառվող տարբեր պատժամիջոցների ազդեցությամբ: Դրան զուգահեռ, գործընկեր երկրների կողմից ձևավորված բարձր գնաճի հաղթահարմանն ուղղված զսպող դրամավարկային քաղաքականության իրականացման արդյունքում դիտվել է պահանջարկի դանդաղում և գնաճային միջավայրի որոշակի մեղմում, իսկ միջազգային ապրանքահումքային շուկաներում՝ էներգակիրների և պարենամթերքի գների զգալի նվազում: Այս պայմաններում արտաքին հատվածից ՀՀ տնտեսության վրա գնաճային ազդեցություններն էականորեն թուլացել են: Դիտարկվող ժամանակահատվածում ՀՀ տնտեսությունում արձանագրվել է սպասվածից բարձր ակտիվություն՝ պայմանավորված գերազանցապես պահանջարկի գործոններով: Դրանք առավելապես դրսևորվել են ծառայությունների ոլորտում արտաքին պահանջարկի էական ավելացմամբ՝ կրելով միջազգային այցելուների, այդ թվում՝ զբոսաշրջիկների և ֆինանսական զգալի ներհոսքի ազդեցությունը: Դրական զարգացումներ են արձանագրվել նաև SS և մշակող արդյունաբերության ճյուղերում՝ արտահայտվելով այդ ոլորտներում արտադրական ներուժի և արտահանման ավելացման միտումներով: Միաժամանակ, միջազգային այցելուների կողմից ներկայացված մեծ պահանջարկի և արտերկրից ֆինանսական փոխանցումների զգալի ներհոսքի ազդեցությամբ ՀՀ արժույթային շուկայում արձանագրվել է դրամի էական արժևորում: Հաշվետու ժամանակահատվածի վերջին շրջանում դիտարկվել է նաև ներքին պահանջարկի որոշակի աշխուժացում՝ պայմանավորված հասարակության եկամուտների աճի պայմաններում ներքին սպառման ակտիվացմամբ:

Նման զարգացումների հեռանկարով ԿԲ-ն 2022 թ. չորրորդ եռամսյակի ընթացքում, չնայած արտաքին հատվածից ՀՀ տնտեսության վրա գնաճային ազդեցությունների որոշակի թուլացմանը, շարունակել է վարել զսպող դրամավարկային քաղաքականություն՝ բարձրացնելով քաղաքականության տոկոսադրույքը, ընդհանուր առմամբ, 0.75 տոկոսային կետով: Այստեղ հաշվի են առնվել կարճաժամկետում դեռևս բարձր պահանջարկի և գնաճային սպասումների նպաստումները աշխատավարձերի և մի շարք ապրանքների ու ծառայությունների բարձր գնաճի պահպանմանը (տե՛ս գրաֆիկ 3):

2023 թ. առաջին կիսամյակում ներմուծված պարենային ապրանքների մասով դիտվող գնանկումային երևույթների հաշվին արտաքին հատվածից փոխանցվող գնաճային ազդեցություններն էականորեն թուլացել են: Միաժամանակ, դեռևս պահպանվող բարձր պահանջարկի և աշխատաշուկայից աճանցվող գնաճային ազդեցությունների պայմաններում կոշտ գներով աչքի ընկնող ապրանքների և ծառայությունների գների ճշգրտումն ընթացել է դանդաղ տեմպերով: Նման իրավիճակում ԿԲ-ն մինչև հունիս քաղաքականության տոկոսադրույքը թողել է անփոփոխ՝ պահպանելով հարաբերականորեն խիստ դրամավարկային պայմանները:

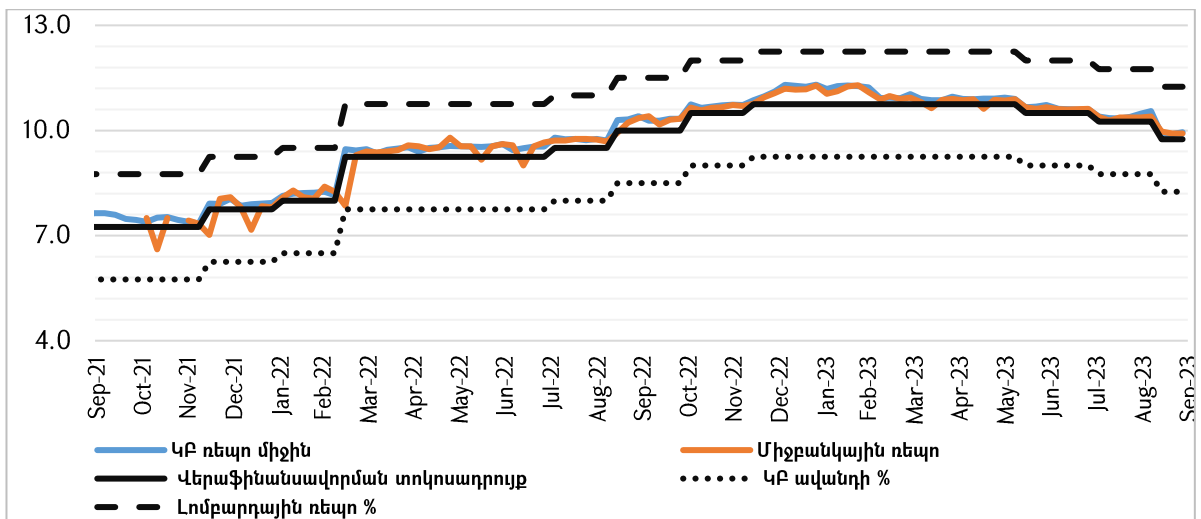
Հունիս - սեպտեմբեր ժամանակահատվածում, թե՛ արտաքին և թե՛ ներքին ապրանքահումքային շուկաներում գնանկումային միտումների շարունակման և գնաճային գործոնների զգալի չեզոքացման հեռանկարով, ԿԲ-ն նվազեցրել է

քաղաքականության տոկոսադրույքը, ընդհանուր առմամբ, 1.0 տոկոսային կետով՝ սահմանելով 9.75%:

Հաշվետու ժամանակահատվածում ռուս-ուկրաինական հակամարտության շարունակման, ինչպես նաև Արցախի շուրջ իրադարձությունների սրման հետևանքով ՀՀ ֆինանսական շուկայի տատանողականության ավելացման պայմաններում ԿԲ-ն հետևողական է եղել ֆինանսական շուկայում իրացվելիության համարժեք կարգավորման նպատակին հասնելու հարցում, ինչի արդյունքում շուկայական տոկոսադրույքները հիմնականում ձևավորվել են գործառնական նպատակի՝ քաղաքականության տոկոսադրույքի շուրջ: Նշված զարգացումներն արտահայտվել են արժույթային շուկայում, ինչին ԿԲ-ն արձագանքել է շուկայում իրավիճակային մասնակցությամբ՝ նպաստելով ֆինանսական շուկայի բնականոն գործունեությանը:

Գրաֆիկ 2

ԿԲ գործիքների և կարճաժամկետ շուկայական տոկոսադրույքների վարքագիծը

Ամփոփելով նշենք, որ դիտարկվող մեկ տարվա ընթացքում, իրականացված զսպող դրամավարկային քաղաքականության, դրամի արժևորման և արտաքին հատվածից գնաճային ազդեցության զգալի թուլացման արդյունքում, 12-ամսյա գնաճը նվազել է 9.8 տոկոսային կետով և 2023 թ. սեպտեմբերի վերջին կազմել 0.1%: 12-ամսյա բնականոն գնաճը ևս արագ տեմպերով նվազել է և սեպտեմբերի վերջին ձևավորվել բացասական տիրույթում՝ կազմելով -0.1%: Գնահատվում է, որ 12-ամսյա ընդհանուր գնաճն առաջիկայում կպահպանվի նպատակային ցուցանիշից ցածր մակարդակում, այնուհետև աստիճանաբար կավելանա և միջնաժամկետում կկայունանա նպատակային 4% ցուցանիշի շուրջ:

2. ԳՆԱՃԻ ՏԱՐԻԵՐԸ ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱՀԱՏՎԱԾՈՒՄ

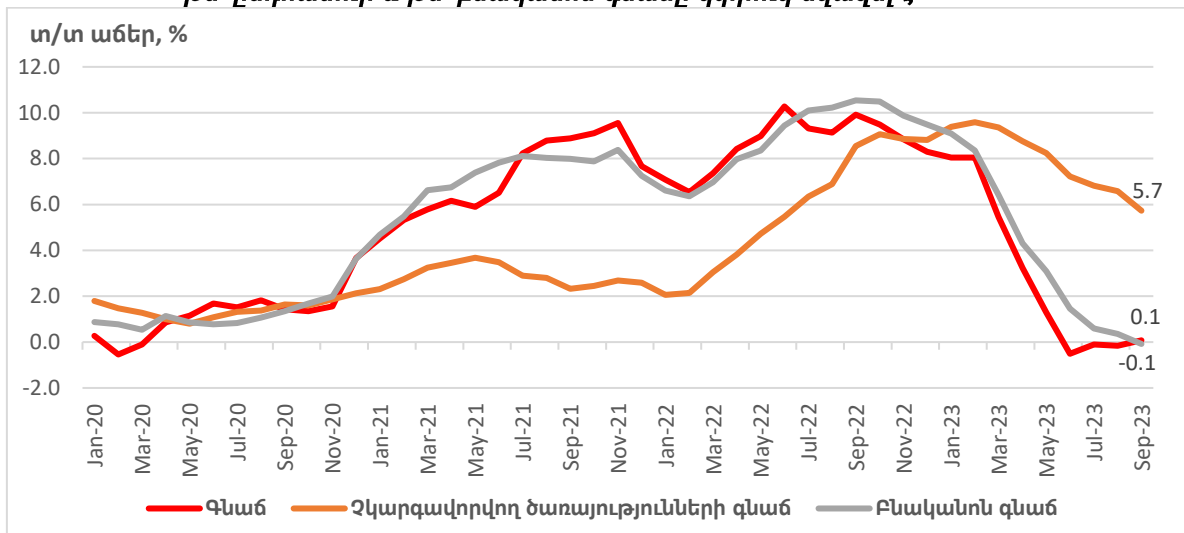
2022 թվականի չորրորդ եռամսյակում արտաքին հատվածից փոխանցվող գնաճային ազդեցությունները շարունակել են թուլանալ, միևնույն ժամանակ, ներքին տնտեսությունում, պահանջարկի աճով պայմանավորված, գնաճային միջավայրն արտահայտվել է որոշ ապրանքների և ծառայությունների գների բարձր մակարդակների պահպանմամբ (տե՛ս գրաֆիկ 3):

Այսպես՝ ռուս-ուկրաինական հակամարտության սրման հետևանքով 2022 թ. առաջին եռամսյակի վերջից միջազգային պարենային շուկաներից փոխանցվող գնաճային ազդեցությունները, հատկապես՝ «Հացաբուլկեղեն և ձավարեղեն», «Մսամթերք», «Կաթնամթերք», «Յուղեր և ճարպեր» ապրանքախմբերում, 2022 թվականի վերջից սկսել են զգալիորեն թուլանալ: Դա պայմանավորվել է համաշխարհային տնտեսությունում սպասվող թույլ պահանջարկի և ֆինանսական պայմանների խստացման ներքո միջազգային ապրանքահումքային շուկաներում որոշ ապրանքների (արևածաղկի ձեթ, հացահատիկ, շաքարավազ) գների նվազմամբ: Միաժամանակ, էներգակիրների միջազգային գների տարեվերջյան նվազումներն իրենց նշանակալի ազդեցությունն են ունեցել ՀՀ վառելիքի շուկայի գների վրա, ինչը, սակայն, նշանակալիորեն չեզոքացել է հաշվետու ժամանակահատվածի վերջում:

Պետք է փաստել նաև, որ արտաքին պահանջարկի աճին զուգահեռ դրսևորվող ՀՀ դրամի արժևորումը ևս նշանակալի ազդեցություն է ունեցել ներմուծված ապրանքների գների վրա: Այսպես՝ հաշվետու ժամանակահատվածում, դրամի 5.4% արժևորման պայմաններում, ներմուծված ոչ պարենային ապրանքների գների աճը զսպվել է 0.7 տոկոսային կետով:

Մյուս կողմից՝ ՀՀ ժամանած միջազգային այցելուների մեծ հոսքով պայմանավորված, ՀՀ տնտեսությունում ձևավորված բարձր պահանջարկը գնաճային ճնշումներ է ավելացրել տեղական արտադրության ապրանքների և հատկապես ծառայությունների մասով, ինչի պարագայում ճշգրտվել են գնային հարաբերական կոշտություններ ունեցող մի շարք ծառայությունների (բնակարանի վարձակալություն, ռեստորաններ և հյուրանոցներ, վարսավիրանոցային, բժշկական, ֆինանսական, փոստային ծառայություններ) սակագները, որոնք հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում պահպանվել են բարձր մակարդակներում և միայն վերջում ցուցաբերել են թույլ նվազման միտում:

Հաշվետու ժամանակահատվածում արտաքին հարվածից փոխանցվող գնաճային ազդեցությունները էականորեն մեղմվել են, ինչի պայմաններում թե՛ ընդհանուր և թե՛ բնականոն գնաճը կտրուկ նվազել է

Բնականոն գնաճի տարրերից «Ծխախոտային արտադրատեսակներ» և «Ալկոհոլային խմիչքներ» ապրանքախմբերի գների աճը, ինչպես և գնահատվում էր, կրել է տարեսկզբին ակցիզային հարկի դրույքաչափերի փոփոխության գնաճային ազդեցությունը հատկապես ծխախոտային արտադրատեսակների մասով: Արտահանման ծավալների հարաբերական կրճատման հետևանքով տեղական ալկոհոլային խմիչքների ավելի մեղմ գնաճը որոշակիորեն զսպել է գնաճային դրսևորումներն ընդհանուր ապրանքախմբում:

Բացի վերը նշված գործոններից, հաշվետու ժամանակահատվածի սկզբից գնաճի դանդաղմանը զգալիորեն նպաստել է սեզոնային պարենային ապրանքների գների՝ սեզոնի համեմատությամբ չափավոր աճը՝ պայմանավորված 2022 թվականի առաջին կիսամյակի ոչ բարենպաստ եղանակային պայմանների աստիճանաբար չեզոքացմամբ, իսկ արդեն 2023 թվականի երկրորդ եռամսյակում՝ նկատելի տաք եղանակային պայմաններով:

2022 թվականի առաջին կիսամյակում կարգավորվող ծառայությունների սակագների աճի երկրորդային գնաճային ազդեցությունները դրսևորվել են հատկապես 2022 թվականի երկրորդ կիսամյակում և գրեթե ամբողջությամբ մարել հաշվետու ժամանակահատվածի վերջում:

Ապրանքախմբի անվանումը	Կշիռը	12-ամսյա գնաճը 2023 թվականի սեպտեմբերին	Նպաստումը տ/տ գնաճին
Բնականոն գնաճ	73.9	-0.1	-0.1
Հացաբուլկեղեն և ձավարեղեն	8.5	-8.3	-0.7
Միս	10.6	-0.5	-0.1
Յուղեր և ճարպեր	2.9	-21.0	-0.6
Շաքարավազ	0.5	-8.1	0.0
Կաթնամթերք	4.4	-0.2	0.0
Ալկոհոլային խմիչքներ	2.5	5.6	0.1
Ծխախոտային արտադրատեսակներ	2	11.4	0.2
Հագուստ	2.2	3.0	0.1
Կոշիկ	1.2	7.0	0.1
Կենցաղային սարքեր	0.6	3.7	0.0
Վառելիք	5.4	-2.4	-0.1
Օդային մարդատար տրանսպորտի ծառայություն	1.1	18.9	0.2
Ամբուլատոր ծառայություն	2.6	6.1	0.2
Փաստացի վճարվող վարձավճար բնակարան վարձակալողի կողմից լրացուցիչ բնակատեղիների համար	1.1	9.2	0.1
Ռեստորաններ և հյուրանոցներ	1.9	5.3	0.1
Վճարներ բանկերի, փոստային բաժանմունքների ծառայությունների համար	0.8	13.1	0.1
Ներմուծված պարենային ապրանքներ	15.3	-7.7	-1.2
Սեզոնային պարենային ապրանքներ	11	5.0	0.5
Ձու	1.6	15.1	0.2
Մրգեր	4.1	-0.4	0.0
Բանջարեղեն	5.3	6.6	0.3
Կարգավորվող ծառայություններ	15.1	0.3	0.0